SMRT FAŠIZMU - SVOBODO NARODU !

DAHAVSKI POROČEVALEC

GLASILO JUGOSLOVANSKEGA NARODNEGA ODBORA

Štev.22 Dachau,v soboto,dne 26.maja 1945 Broj 22

PROSLAVA TITOVEGA ROJSTNEGA DNE

" Dolaze novi dani mirne izgradnje naše razorane zemlje.Sada treba da izvojujemo novu veliku pobedu, da izgradimo našu razoranu zemlju,da još više utvrdimo našu istinsku narodnu vlast,da još više utvrdimo naše bratstvo i naše jedinstvo,tako da ga više nikada nikakva sila neće moći narušiti.Za tu pobedu biti će potrebni ogromni napori svih narodnih snaga.U tom radu Vi treba da uložite sav elan i požrtvovanost,kao što su ga ulagali naši sinovi,braće i sestre na bojnom polju.Samo maksimalnim zalaganjem ubrzat ćemo obnovu naše zemlje". (Iz govora maršala Tita povodom kapitulacije Nemačke)

SLAVJE V TABORIŠČU

DACHAU,dne 25.maja- Jugoslovanska narodna skupina v taborišču je proslavila rojstni dan maršala Jugoslavije Tita 25.maja na dvorišču 2.bloka.Z zelenjem in zastavami okrašena slika našega velikega voditelja na tribuni je bila simbol naših teženj in našega hrepenenjenja,da se vrnemo domov na delo izgradnje,ki nas vse čaka.Tovariš Diehl je v imenu Jugoslovanskega narodnega odbora otvoril miting,pozdravil navzočno množico in rekel:" Danes proslavljamo rojstni dan našega voditelja,maršala Jugoslavije,Tita. On je predstavnik naše volje in naš vzor.Tudi v bodoče bo on naš vodnik in naša želja je samo,da se čim prej vrnemo domov in se udeležimo pri izgradnji naše nove Jugoslavije".

Nato je tovariš Černe v imenu omladincev v daljšem govoru poudarjal,da je Tito vzor mladincem.Po njegovi zaslugi in zaslugi mladincev plapolajo danes naše zastave od Trsta do Celovca. Danes prisegamo,da bomo čvrsto čuvali tudi z orožjem v roki to, kar smo si priborili.Zaključil je z vzkliki na slavljenca dneva, na mladince in na SKOJ.Pevski zbor mladincev je zapel partizansko "Kosec koso brusi",nakar je nastopil tovariš Musić,ki je v žarkih besedah naštel zasluge in borbe našega voditelja Tita za naso osvoboditev.Omenil je zlasti zasluge Komunistične partije pri vsem organizatoričnem in borbenem delu našega osvobodilnega gibanja. Omenil je dalje vstajo črnogorskega naroda 14.julija 1941,ki je bil nekak začetek naših borb v velikem slogu.Z vzkliki maršalu Titu,zaveznikom in komunistični partiji je zaključil svoj govor.

Tovariš Abram je v imenu Primorcev in primorske mladine poudaril,kako srečen je naš narod,da se je pojavil tako silen človek,kot je Tito.Nato je prebral naslednjo brzojavko,ki se odpošlje maršalu Titu:" Predsedniku vlade in maršalu Jugoslavije Titu.Jugoslovani v koncentracijskem taborišču Dachau,zbrani na proslavi Vašega rojstnega dne,Vam pošiljamo plamteče pozdrave z vročo željo,pristopiti čim prej k graditvi naše nove Jugoslavije. Jugoslovanski narodni odbor." Pevski zbor je zapel nato še partizansko "Kovači smo",nakar je tovariš Diehl zaključil zborovanje.

ČESTITKE MARŠALA STALJINA

BEOGRAD,25.maja- Povodom rodjendana maršala Tita,maršal Sovjetskog saveza Staljin uputio je sledeći telegram: Primite,uvaženi maršale,moje srdačno čestitanje povodom dana Vašega rodjenja,kao i želje za dobro zdravlje i uspehe u Vašem radu na dobro naroda demokratske,federativne Jugoslavije. Josip Staljin.

BEOGRAD,25.maja- Prilikom rodjendana maršala Tita,sofijski list "Otečestveni front"donosi članak i portre maršala Tita.

BEOGRAD,25.maja- Povodom rodjendana maršala Tita,beogradski radio dao je svečanu priredbu,na kojoj je govorio pretsednik narodne skupštine Srbije dr.Siniša Stanković.-

MANIFESTACIJE V DOMOVINI

LJUBLJANA,25.maja- Na predvečer rojstnega dne maršala Tita so bile po vsem mestu velike manifestacije po slavnostno razsvetljenih ulicah.Povsod so izražali prebivalci Ljubljane veliko radost nad doseženo svobodo in izkazovali vdanost velikemu junaku in voditelju jugoslovanskih narodov maršalu Titu.-

BEOGRAD,25.maja- Tukajšnja organizacija mladih pionirjev je priredila od 22.do 25.maja zlet pionirjev za Srbijo v Beogradu.Udeležba je bila zelo lepa bodisi na tečajih,bodisi pri javnih vežbah.Zlet bo zaključen danes, na rojstni dan maršala Tita z velikim javnim nastopom.-

TRST ZA TITOV ROJSTNI DAN

TRST,25.maja- Danes Trst svečano proslavlja Titov rojstni dan.Ob tej priliki bo v gledališču Rosetti velik koncert. Trst proslavlja Tita kot osvoboditelja in voditelja,ki je znal v težkih razmerah ustvariti osvobodilno vojsko,da je lahko kljubovala in premagala vse težkoče moderne vojne.-

TRST,25.maja- Snoči,na predvečer Titovega rojstnega dne je tukajšnja radijska postaja ob 19.oddajala reportažo o raznih posebno markantnih prizorih iz osvobodilne borbe. Vmes pa so donele navdušene slovenske in hrvatske partizanske pesmi.Po tej reportaži je radio Trst seznanjal svoje poslušalce z lepoto jugoslovanskih narodnih in umetnih pesmi.-

LJUBLJANA,25.maja- Na slovenskem ozemlju bivajoči Hrvati so poslali maršalu Titu pozdravno brzojavko z obljubo,da bodo storili složno s Slovenci vse za čim večji razmah Slovenije.-

SOFIJA,25.maja- Današnji dnevniki izražajo bratski Jugoslaviji in njenemu maršalu Titu iskrene čestitke ob njegovem rojstnem dnevu z željami,naj bi bilo sodelovanje med obema državama v bodoče kronano z največjimi uspehi.-

BEOGRAJSKI RADIO ZA TITOV ROJSTNI DAN

BEOGRAD,25.maja- Danes,na rojstni dan maršala Tita,oddaja radijska postaja v vseh jezikih krasno reportažo o osebnosti slavljenca.Naglaša se,da je Jugoslavija imela že mnogo velikih mož,toda Tito je prišel v času,ko je domovina najbolj potrebovala največjega svojega sina.-

PRED SASTANKOM VODEČIH LIČNOSTI ZAPADA SA STALJINOM

U San Franciscu pozdravljaju izbor Hoppkinsa za izvršenje važnog i delikatnog zadatka

WASHINGTON,25.maja - Vest da su u naročitoj misiji poslati od strane pretsednika Trumana Harry Hoppkins u Moskvu, a Davies u London izazvala je u početku u izvesnim krugovima bojazan da je do tih koraka došlo zato što se smatra da je sastanak sa Staljinom nemoguć. Medjutim, sinoć se sa službene strane u Washingtonu naglašavalo da obe misije naprotiv pretstavljaju u stvari pripreme za taj sastanak. Misija Harry Hoppkinsa je neobično važna, ali u njoj ne treba gledati ništa neobično. Periodični sastanci vodećih ličnosti triju velikih savezničkih sila predvidjeni su još na Jalti. Osim toga, od dana njihovog poslednjog sastanka, situacija se u svetu znatno izpremenila što razume se nameće izvesne nove odluke i zaključke. I strani, i domaći krugovi u San Franciscu pozdravljaju izbor pretsednika za izvršenje ovog delikatnog i važnog zadatka. Hoppkins je stari poznavalac odnosa izmedju dveju velikih sila i svih pojedinosti odnosa i razgovora Roosevelta i Staljina. Prva njegova poseta Rusiji bila je poluzvanična i najpoverljivije prirode. Sjedinjene Države tada su još uvek bile neutralne. Medjutim, u Moskvu je upućen zato da Rusiji ponudi od strane Amerike snabdevanje većim količinama oružja i drugog ratnog materijala. Od toga vremena, on je stalno igrao veoma aktivnu ulogu u odnosima izmedju obeju zemalja. Njegova uloga bila je naročito značajna na sastanku u Jalti.

PRIVREMNA VLADA WINSTONA CHURCHILLA

LONDON,25.maja - Privremna vlada Winstona Churchilla može ostati na vlasti do 26. jula, dana saopštenja konačnih izbornih rezultata. Parlament će biti raspušten 15 juna, kandidatske liste objavljene 25 i.m., izbori će se izvršiti 5 jula, a rezultati biće saopšteni javnosti tek 26 jula, kako bi se mogli uvrstiti i podaci o glasanju britanskih vojnika udaljenim garnizonima.

LONDON,25.maja - Prilikom obrazovanja privremne vlade, Winston Churchill imaće da ponudi oko 100 mesta u najvišoj državnoj upravi. Ona su upražnjena usled ostavke laburističkih i liberalnih ministara, od kojih se nijedan neće primati nikakvog položaja u novom kabinetu. U kabinet će zbog toga biti uzeto mnogo nezavisne ličnosti.

NEW YORK,25.maja - Doskorašnji vrhovni državni tužilac Beedle, prisni prijatelj pokojnog Roosevelta, dao je ostavku na svoj položaj. Beedle je bio poznat kao neprijatelj kartela.

ATINA,24.maja - Za poslednja meseca, u Grčku je stiglo iz Velike Britanije i Sjedinjenih Država namirnica i razne druge robe u vrednosti od 50 miliona funti.

BONOMI PRED OSTAVKOM

RIM,25.maja - Pretstavnici šest glavnih talijanskih stranaka traže da se Bonomi povuče sa svog položaja i ustupi svoje mesto ličnosti koja bi bolje pretstavljala pokrete otpora.

BEOGRAD,24.maja - U poslednje vreme ima sve više znakova da se nalazimo uoči pojačanja saradnje izmedju levičarskih stranaka u Italiji. Pre dva dana, u jednom razgovoru sa novinarima, vodja talijanske komunističke stranke izjavio je da neće stupiti u vladu, koju ne bi pomagali socijalisti.

SOFIJA,25.maja - V Bolgariji bo izvedena agrarna reforma po načelu: Kdor ne obdeluje, ne more živeti.

BEOGRAD,25.maja - Najveći evropski svinčeni rudnik, ki daje do 75% vse evropske proizvodnje, Trebča, je bil te dni zopet stavljen v obratovanje.

DAHAVSKA DELEGACIJA NA POTI V LJUBLJANO

PRAGA,25.maja - Radio je objavil snoči ob 9. naslednji poziv:"Kličemo Ljubljano, Praga javlja Ljubljani:V Pragi se nahaja jugoslovanska delegacija iz Dachaua, sestoječa iz 4 članov, ki so: zdravnik dr.Mis, pisatelj Albrecht, Svent in Skandali. Delegacija nosi s seboj vse podatke o stanju v Dachau. Delegacija je na potu v Ljubljano."

TRST,25.maja - Štab za repatriacijo je objavil naslednjo odredbo: V prihodnjih dneh se bo vrnilo večje število vojnih ujetnikov, izseljenih delavcev in internirancev domov. Tem ljudem moramo kot žrtvam fašističnega nasilja pomagati vsepovsod, zato se morajo vsi narodni osvobodilni odbori ravnati po naslednjih 4 točkah:1)V vsaki naselbini, kjer se begunci pojavijo, jih je treba takoj namestiti v skupni zgradbi in jih tako izolirati od ostalega prebivalstva zaradi nevarnosti okuženja po nalezljivih boleznih.2)Njihov prihod je treba takoj javiti najbližnji vojaški komandi. 3)Ta ima nalogo jih strogo ločiti od zunanjega sveta do njihovega odhoda v skupno karantensko bivališče. 4)Za njihovo prehrano je dolžno skrbeti naselje, ki jih sprejme, če pa to ni mogoče, je treba to prav tako sporočiti najbližji vojaški komandi, da ona to oskrbi. Družine, ki imajo v tujini svojce, naj javijo njihove podatke v Trst, ulica Galati št. 20.

HIMMLEROV KRAJ

FLENSBURG,25.maja - Jedna patrola II. britanske armije pronašla je i uhapsila Heinricha Himmlera. Himmler je uhvaćen u ponedeljak, u Bremerburgu na Elbi. Bio je prerušen i imao vezanu maramu preko desnog oka. Navodno, u 11 časova, u glavnom stanu britanske armije, Himmler je počinio samoubistvo cianikalijem.

ZAKONODAJNO DELO AVNOJ-a

BEOGRAD,25.maja - Predsedstvo AVNOJ-a je izdalo zakon o postopanju z imovino, ki so jo morali lastniki zapustiti v teku okupacije, in lastnino, ki jim je bila odvzeta s strani okupatorjev in njih pomagačev;zakon o odvzemu vojnega dobička;zakon o zaščiti ljudskih imetij in njihovem upravljanju;zakon o prepovedi izzivanja narodne mržnje;zakon o civilni mobilizaciji živinozdravnikov in zakon o zbiranju, čuvanju in razpodelitvi knjig ter drugih kulturno-znanstvenih in umetniških predmetov.

TRST,25.maja - U trščansku luku su stigli iz Splita prvi brodovi sa hranom.

LONDON,25.maja - Pričakuje se, da bosta angleška in ameriška vlada odgovorili na drugo noto maršala Tita o Trstu. Kakor zatrjujejo, je v načelu dosežen sporazum; urediti je treba samo še nekatere postranske zadeve.

TITO - EDEN NAJVEČJIH MOŽ V EVROPI

BEOGRAD,25.maja - Dopisnik "Timesa", ki je obiskal Tita v njegovem preprostem bivališču pravi, da je Tito po svoji ostroumnosti in preprostini izreden človek ter napravlja vtis enega največjih mož v sedanji Evropi.

VČERAJ OB 16. je general Adams izjavil naši delegaciji,da je od VII. armade zahteval kamione, ki naj nas 29.t.m. odpeljejo do Blada. Danes potujeta naša delegata, spremljevalec našega praškega odbora Šipalle in Bichi, na mejo.

VSAKA REČ POTREBUJE SVOJ ČAS

V narodnih pregovorih in rekih je pogosto kaj plehka modrost - pozdrav pa, s katerim so se v srednjem veku razstajali bavarski hribovci, priča o izkustvu, ki ni od danes : "Zeit lassen." Po domače in nekniižno bi nekaj sličnega povedali s pozivom: "Le z legnatjol" In kdo ve bolje od tistega, ki mu je gora življenje, kako nesmiselno je preko mere spešiti korak, ako hočeš zares doseči vrh. Kar naj velja za gorjanca, velja prav tako za nas, za cele skupine in v politiki seveda tudi za države. Nepočakanost, lahkomiselna zaletelost niti v revolucionarnih dobah ni pozitivna lastnost.

Vzemimo kar konkretno nekaj primerov. Ali more dobro vplivati na še nezavedne, te vase pogreznjene tovariše, ki jih je šele treba pridobiti za nove ideje, ako cela skupina "boljših" pobegne na svojo pest iz taborišča, kakor da ni prav nič prizadeta s prvo nam namenjeno naredbo naše vlade, da nam je ostati na mestu, dokler ne bodo podane vse možnosti nemotenega odvoza? In ta ukaz je izdala naša, poudarjam naša, ne pa kakšna zelenjaška ali čarsijska vlada. Ali je mogoče pozitivno, ako v svoji živčni razrvanosti, ko si mislil, da se ves svet suče okoli Ljubljane, dokler si prebival tam, da se suče okoli Dachaua, ko životariš tu, ali je torej pozitivno, da z neprestanim sprašavanjem, kdaj se bo v zadevi naše repatriacije bolj energično uveljavil naš tukajšnji odbor, Beograd da - celo Sovjetska zveza ni izuzeta - živčno ugonabljaš tudi tiste, ki so unavnovešeni in v svesti si svojega položaja in svojih nalog? Saj smo revolucionarni borci - a prav zato ne moremo zahtevati zase kakega prvenstva v tej zadevi, saj nam je razumeti, da so čakale naše vlade nujnejše stvari. Seveda nam ni treba niti za trenutek misliti, da nas bo zapostavljala tudi še, ko bodo dane prve osnove za miren in varen potek organizacije našega povratka. Skoraj enaka nepočakanost zveni iz razgovorov naših ljudi, ko imajo za predmet splošno politična vprašanja." Vojne bo konec v treh tednih!" je bila njih krilatica, ko smo brali o zmagi zavezniških armad." Vojna bo mogoče trajala še dve leti!" so se isti ljudje zmrdavali, kadar so se zavezniške akcije zaustavile. Danes pa bi hoteli, da so dva tedna po zaključku vojnih operacij končno rešena že vsa sporna vprašanja, ne izključivši koroško in trzasko. " Zeit lassen !"

Da ne bo nesporazuma: ne bi bil človek iz krvi in mesa, ako bi neštisnil pesti v sovraštvu, ko si, recimo, videl, da ti fašistična todpa uničuje dom, za katerega si garal huje od živine, ker si hotel dati streho in kruha ženi in tistim, ki jih je nosila pod srcem. Ako bi se tedaj sam samcat z golimi pestmi zagnal v nelzoglbno smrt med hijene, bi razumeli tvoj čin in svetal bi bil spomin nate. Vendar pa nam ne bi služil za vzgled. Saj je bila družina izgubila svojega rednika, tovariši pa sobojevnika v borbi, kjer gre za več ko hišo in hlev. V tej borbi pa ne sme biti mesto za nepremišljena dejanja, ki jih zato ne pričakujmo ne od zrelih posameznikov ne od naših ali zavezniških vlad. Mrs.

Dahavski obrazi:

PAVEL Z BLOKA 7

Imel sem priliko, biti nekaj časa v revirju na bloku 7 ter opazovati ravnanje bolniškega osobja z bolniki. Oni, ki so se stražaju zamerili, so bili po večini že s tem zapisani smrti. Nahajal sem se v sobi, ki je bila stalno zaklenjena in v kateri smo ležali - v treh nadstropjih - bolniki, ki so bili na opazovanju, in pa nekaj s tifusom. V tej sobi je kraljeval neki Pavel, strežnik, ki je delal z bolniki, kakor se je njemu zdelo. Hrano je delil, kakor je on hotel. Nekoč sva dobila samo dva sir h kruhu za večerjo, medtem, ko je ostalih 19 dobilo le kruh in čaj, ves ostali sir si je sam pridržal.

Med drugimi bolniki je bil tudi neki starejši Slovenec in tega Pavel ni mogel videti. Ceprav je imel vedno visoko temperaturo, ga je večkrat postavljal k oknu v samem perilu, pri hudem mrazu (bilo je meseca januarja) in to vedno z malenkostnim ali celo lažnim izgovorom. Rekel nam je, da tega Slovenca zato sovraži, ker je bil tudi pred enim letom kot bolnik v sobi, ki jo je on imel pod nadzorom, da je dobival dobre pakete, da pa je vse sam pojedel, njemu pa nič dal. Torej zato, ker ni dajal svojemu mučitelju iz paketa, je bil zapisan trpljenju in mogoče, da je pozneje celo umrl, ker jaz sem šel pred njim kot "zdrav" na blok, čeprav sem se moral potem čez 7 dni z isto boleznijo in 40° vročine vrniti v revir.

Nekoč je prišel neki bolnik, Hrvat. Bil je malo zmešan, prišel je na opazovanje. Že takoj prvi dan, ko je zahteval 2 odeji namesto ene, je bil pretepen in dali so ga v prisilni jopič, zvezali mu roke na hrbet in mu jih še močno privili navzgor, noge so mu pa dali v neke vrste okove, da jih ni mogel premikati. Imel je neznosne bolečine, ker so ga v takem stanju puščali po več ur. Vpil je noč in dan ter prosil, naj ga rešijo trpljenja to res, po treh dneh so ga rešili. Ko je neko noč, zaradi groznih bolečin le preveč kričal, so prišli trije pomagači s Pavlom, mu vrgli vrečo na glavo, zadrgnili, in ko se je popolnoma umiril in ni bilo slišati nobenega glasu, so odšli. Zjutraj smo videli, da je mrtev - zadušen.

Nešteto takih in sličnih primerov bi gotovo lahko naštel, ali nahajal sem se v tej sobi le 7 dni in zato mi ni bila dana možnost, da bi videl vse grozote, ki so se gotovo dogajale tudi prej in pozneje.

Edina naša želja je, da se ti razni Pavli ne zgubijo med ogromno množico ter da jih domovina ne sprejme kot "mučenike", ampak kot rablje in uničevalce neštetih življenj.

Darij Bezlaj

ŠTEVILO SLOVENCEV V TRSTU

V št. 18a našega lista je bil objavljen članek pod naslovom: "Narodnostne razmere v Trstu pred l. 1918", v katerem je članekar prišel do zaključka: "Brez pretiravanja smemo trditi, da je bilo v Trstu in okolici približno 75.000 Slovencev". Te trditve ne bi hotel spodbijati. Nasprotno. Vse statistike, kalikor nam jih je na razpolago, nam namreč ne morejo pokazati pravega narodnostnega razmerja v mestu in smo zato omejeni samo na sklepanja. Stotja so se vršila namreč vedno v našo škodo. Zlasti zadnje, ki se je vršilo, kot pisec tudi omenja, na podlagi občevalnega jezika. Občevalni jezik pa je bil v Trstu italijanski, deloma tudi nemški, ki ju je večina naših ljudi obvladala in ju rabila. Pri razmotrivanju uradnih statistik so vsi naši pisci prišli do približno enakega zaključka kot omenjeni članekar. Število 75.000 gotovo ni pretirano, zlasti če bi tu omenili trditev nemškega pisca J. Märza v obširni knjigi "Die Adriafrage", ki je izšla okoli leta 1930. Na široko je podčrtal trditev: " Trst je največje slovensko mesto, saj šteje najmanj 100.000 Slovencev". Ne smemo se vdajati pretiravanju, a brez dvoma je težko, da bi tujec pretiraval v našo korist. Svetovna vojna je vsekakor prekinila in zavrla ugoden razvoj nam v škodo. Bodočnost bo pokazala resnično razmerje. zj

POLOZAJ TRSTA ISTRE I SLOVENAČKOG PRIMORJ.

Potpresednik vlade i ministar za konstituantu demokratske federativne Jugoslavije EDUARD KARDELJ daoje saradniku Tanjuga odgovorna nekoliko pitanjao položaju Trsta,Istre i Slovenačkog Primorja.

Pitanje: Deo inostrane a naročito ital. štampe vodi u poslednje vreme intenzivnu kampanju protiv Jugoslavijeu u vezi sa oslobodjenjem Trsta,Istre i Slovenačkog Primorja.Kako tumačite tu kampanju?

Odgovor:Pre svega treba naglasiti,da je Jugosl.Armija oslobodila Istru i Slovenačko Primorje sa Trstom samo svojim sopstvenim snagama,i to u toku teških borbi i uz velike žrtve.Izjava načelnika general-štaba Jugosl. Armije,general-lajtnanta Arse Jovanovića, koji je zajedno sa komandantom 4. Armije general-lajtnantom Drapšinom rukovodio operacijama na tom terenu, dovoljno je jasna i autoritativna.Prvobitna nejasnost u tom pogledu,koju su iskoristili izvjesni italijanski imperijalistički agenti sada je u potpunosti otpala.Sa formalnog gledišta sasvim je prirodno prema tome,da Jugosl. Armija na teritoriji,koju je okupirala,ima bar ista prava,kakva imaju ostale savezničke Armije,koje su u toku borbe sa neprijateljem zaposele izvesne tudje teritorije. A kada se tome doda još i to,da za nas te teritorije nisu nikakve tudje zemlje,nego naša sopstvena nacionalna zemlja,koja je u prošlosti nasilno oduzeta od Jugoslavije,onda su ta prava potkrepljena i moralnim i političkim argumentima.Ako se uzme u obzir te činjenice,onda bi bila kampanja protiv Jugoslavije potpuno nerazumljiva i ni na čemu osnovana.Naročito bi bilo nerazumljivo,koji bi razlozi mogli sprečiti,da se Jugosl. Armiji,kao savezničkoj armiji priznaju ista prava kao i ostalim savezničkim Armijama u istom položaju.Izvesne inostrane novine šire, doduše,klevetu kako Jugoslavija okupacijom tih teritorija hoće da postavi čitav svet pred svršene činjenice. Medjutim,takva tvrdjenja nisu ni na čemu osnovana.Te klevete izmislila je ista mašta koja i sada po starom fašističkom receptu izmišlja bez stidnje laž o svirepostima koje tobože jugosl. vojne vlasti vrše nad trscanskim stanovništvom.Jugoslavija nije nikad odricala svoju spremnost da na mirovnoj konferenciji zagovarni postavlja svoje zahteve u pogledu razgraničenja izmedju Jugoslavije i njenih suseda.Prema tome,stav Jugoslavije u pogledu sadašnjeg položaja tih teritorija ne razlikuje se do stava ostalih saveznika prema teritorijama,koji su oni okupirali. Zato bi bilo i smešno osporavati Jugosl. Armiji pravo, da organizuje vojnu okupacionu vlast tako, da bi se mogao obezbediti poredak i obnova te teritorije sve dok se konačno ne reši pitanje razgraničenja izmedju Italije i Jugoslavije neposrednim sporazumom izmedju te dve zemlje. Jasno je, da se te strane ital. štampa i druga inostrana štampa,koja nju podupire ne može dati ppvoda za antijugosl. kampanju.Mislim da uzroke te kampanje treba,izuzimajući pri tome naravno,jedan deo inostrane štampe koja učevstvuje u toj kampanji iz neobaveštenosti ,tražiti u sasvim drugom pravcu.Smatram,da tu dolaze do izrazaja dva faktora:

Prvi faktor je organizovana svesna kampanja koju već duže vremena vode protiv nove Jugoslavije italij. fašistički elementi i njihovi reakcionarni saveznici,jer smatraju,da je to jedini put ka preporodu ital. imperijalizma.Ta politika ne razlikuje se ni u čemu od starih manevara Hitlera, Musolinija i njihovih pomagača,koji su hteli da izvuku svoja kola iz blata na taj način što će uneti nesuglasice i razdor medju saveznike.Italij. fasističkim imperijalistima služio je u tu svrhu pakt protiv Kominterne,zatim antisovjetska kampanja u raznim oblicima a sada računaju da bi zgodna otskočna daska za obnovu italij. imperijalizma bila antijugoslavenska kampanja.Oni pri tome računaju na izvesnu podršku onih krugova u savezničkom inostranstvu koji su uvek bili dosta mlaki u svojemu "neprijateljstvu" prema itai fašistima.Prema tome ta kampanja nema samo za cilj da ital. imperijalisti od svoga plena u prošlosti spasu bar Slovenačku i Hrvatsku teritoriju kada već ne mogu da spase svoje kolonije,nego se radi i o jednom cilju: o vaskrsu Italij. imperijalizma,o njegovom ponovnom pojavljivanju u Srednjoj Evropi i na Balkanu.Nije se tako reći ni ovaj rat privec kraju,a italij. fašisti u demokratskoj kamuflaži već se smatraju dovoljno jaki da mogu ponovno huškati narod protiv naroda i sprečavati uspostavljanje pravednog mira u ovom delu Evrope.

Činjenica da su italij. fašistički ostaci uspeli da u anti jugoslavesnku kampanju uvuku i jedan deo, nekitalijanske inostrane štampe dokazuju,s jedne strane da je inostrana štampa slabo obaveštena,a sa druge strane da uticaj italij. fašizma u savezničkom inostranstvu još uvek nije razbijen. Ona dokazuje da čovečanstvo još nije u celini , prokleio i odbacilo fašizam.Treba priznati da su fašisti i njihovi pomočnici dosta vešto organizovali tu kampanju.Pošto Jugoslavija spada medju manje zemlje,oni misle da mogu protiv Jugoslavije vikati slobodnije i više nego mogu da viču protiv ostalih savezničkih zemalja.U isto vreme sa zadovoljstvom konstatujemo,da su gotovo svi glasovi ozbiljnih engleskih naučnih radnika u suprotnosti sa tom kampanjom,da oni postavlaju stvar objektivno i prema tome u suštini pozitivno prema Jugoslaviji.Sa druge strane,pored italij. imperijalista nova Jugoslavija ima neprijatelje i u drugim zemljama.Oni ne žele da se narodi Jugoslavije oslobode na čitavoj svojoj teritoriji.Prema njihovim računima bilo bi potrebno da se italijanskim fasističkim imperijalistima da podrška u njihovim osvajačkim pretenzijama,kako bi se nataj način sprečilo da narodi Jugoslavije nadju konačno mir u svojoj kući.Zato oni savetuju,da se Italiji,doduše uzmu kolonije,ali da joj se prepusti slovenačka i hrvatska zemlja na severu.Razume se da mi nemamo ništa protiv toga,da se narodima u italij. kolonijam da mogućnost,da što pre dobiju svoju nacionalnu nezavisnost. Medjutimmi nikako ne možemo da shvatimo u čemu su Slovenci i Hrvati takozvane Julijske krajine gori od afričkih plemena i čime su zaslužili da budu kažnjeni novim nacionalnim ropstvom,iako su u ovom

ratu dali ogromne žrtve na strani saveznika. zaista je čudnovato kako bi čovečanstvo moglo baš onaj narod koji je kroz četiri godine kao jedina demokratske oaza u italij. imperiji vodio oružanu borbu za svoju slobodu i za zajedničku saveničku stvar, dambaci kao nagradu italij. imperijalistima, koji su se 4 godine borili sa oružjem u rukama proti saveznika. Ako bi se to kojom nesrečom ipak desilo, to bi bila najstrašnija optužba sadanjih odnosa medju narodima, u toliko više što se oni iznova grade na ruševinama Hitlerovog i Mussolinijevog "novog poretka".

Jasnoje, prema tome, da iza besomučne antijugoslavenske kampanje u vezi saTrstom kriju neprijatelji demokracije i slobode malih naroda, ljudi koji ne žele da se do kraja likvidiraju ostaci fašističkog poretka u Evropi. Mi, naravno, dobro znamo da svim tim fa šistima i profašistima nećemo zatvoriti usta pozivanjem na nepravdu, apelovanjem na princip da svaki narod ima pravo na samoodredjenje. Za njih prava malih naroda ne postoje. Tako su ih naučili Hitler i Mussolini, i oni u ovom ratu ništa novo nisu naučili. Ali, mi svakako smatramo, da Jugoslavija, koja je u Evropi jedina pored triju velikih sila kroz sve godine rata izdržala sa svojom vojskom u ratu i vezivala za sebe velike delove neprijateljskih armija, medju kojima italijanske, svakako ima bar to pravo, da učini ono što su učinile sve savezničke Armije, u istom položaju.

P i t a n j e: Kakvo je sadašnje stanje u Istri i Slovenačkom Primorju?

O d g o v o r: Na čitavoj teritoriji, koju su oslobodile naše trupe, uspostavljena je vojna pozadinska vlast. Osim toga priznata je gradjanska vlast u licu Narodno oslobodilačkih Odbora. Ti Odbori postojali su već u vreme okupacije. U svim selima i gradovima tih pokrajina oni su bili organ borbe naroda protiv okupatora. Osim toga veći deo Slovenačkog Primorja i Istre bili su već ranije oslobodjeni opšte narodnim ustankom i akcijom naših vojnih jedinica IX. i XI. korpusa, koji su dobrovoljno regrutovali borce od stanovništava na tome terenu. Na toj teritoriji narodno oslobodilački Odbori već su ranije organi vlasti. Prirodno je prema tome da su narodno oslobodilački Odbori najpozvaniji da uzmu u svoje ruke privremenu upravu tih pokrajina. Sasvim je prirodno, da naše vojne vlasti nisu mogle priznati stare fašističke civilne vlasti.

Razumljivo je da su nar. oslob. Odbori sastavljeni proporcijalno prema stanovništvu po nacionalnosti. poznato je da su na čitavoj toj teritoriji samo neki veći gradovi više ili manje italijanski. U Slovenačkom Primorju imaju na pr. italijansku većinu samo gradovi: Trst, Gorica u užem smislu, dok Gorica sa predgradjima već ima slovenačku većinu, i Tržič, a sva ostala teritorija sto po sto slovenačka. Prirodno je prema tome da su u gradovima sa italij. većinom nar. oslobod. Odbori u većini sastavljeni od Italijana koji su se borili u antifašističkim redovima. Oni pripadaju svim slojevima i najrazličitijim političkim orijentacijama. Onaj tko zna da je sav razvitak nove Jugoslavije povezan sa borbom proti svake, vrste nacionalnog šovinizma, tko zna da je politika bratstva, jedinstva i ravnopravnosti naroda bila od samog početka osnova borbe nar. oslobod. Pokreta pod vodstvom Maršala Tita, taj i ne može posumnjati u to da će se nova Jugoslavija odnosti prema pravima italij. naroda u primorskim gradovima sa istom pažnjom i poštovanjem, kao što se odnosi prema pravima svih ostalih naroda Jugoslavije.

P i t a n j e: Šta mislite o budućem položaju Trsta, Primorja i Istre?

O d g o v o r: Jugoslavija naravno postavlja zahtev da se te pokrajine isto tako kao slovenački deo Koruške i izvesni drugi delovi naše teritorije koji su na kraju prošloga rata ostali van granica stare Jugoslavije priznaju nama. Mi ne tražimo ništa tudje, nego samo našu etnografsku granicu. Treba imati u vidu da je poslije prošlog rata u pogledu nacionalnih granica Jugoslavija gore prošla nego ijedna od poraženih zemalja. Onda je van jugosl. granica ostalo gotovo 10% jugosl. stanovništva. Samo slovenačkog naroda ostalo je van jugosl. granica preko 35%, i to najviše u okviru Italije. Neka svi oni koji nas klevetaju kao šovinističke nacionaliste izračunaju šta bi oni govorili da je takav procenat pripadnika njihovog naroda ostao sa druge strane njihovih državnih granica.

Jedan od glavnih ciljeva za kojim su narodi Jugoslavije išli u ovaj rat protiv fašističkih osvajača bio je i taj, da se ispravi nepravda iz prvog svjetskog rata. Ne sme se nikako dogoditi da i iz ovoga rata Jugoslavija ponovno izadje čak gore nego će izaći jučerašnji neprijatelji saveznika, i to u toliko više, jer mi ne tražimo ništa drugo, ponavljam, ništa drugo nego svoju etnografsku granicu.

Neki tobože dobronamjerni ljudi spremni su da nam priznaju Slovenačku i Hrvatsku teritoriju osim grada Trsta. Pozivaju se pri tome na princip pravde, naglašavajući, da je Trst u većini italij. grad. Istina je, nesumnjivo, da je Trst u većini italij. grad sa znatnom slovenačkom manjinom. Ostavimo na stranu činjenicu da grad Trst sam po sebi ne može biti ni samostalna luka niti priključen Italiji, a da se ponovno ne priključe Trstu slovenačke teritorije čime se opet slovenačkom narodu desilo baš ono, što hoće ti "dobronamjerni" ljudi da izbegnu u odnosu prema Italijanima. Medjutim poznataje stvar, da grad pripada svojoj pozadini, a ne obratno. Gradovi su bili denacionalizirani veštačkim i nasilnim merama, a selo je bilo, faktor u kome je sačuvana nacionalnost. Ali to nikako ne znači da je denacionalizirani grad time prestao biti sastavni deo te pozadine. Tako brzo ipak istorijska nepravda prema jednom malom narodu, ako tako nazovemo jedan vekovni sistem ugnjetavanja, ne postaje pravda. Zaista je vrlo čudnovat zahtev italij. osvajača, da se njima prepusti teritorija jednog malog naroda u ime toga što je njihovim prćima uspelo da razbojničkim merama nasilja i drugim načinima potalijanče dva do tri grada na toj teritoriji. Sutra će opet u ime zarobljenog Slovenčkog Primorja tražiti Ljubljanu, pošto je ona ekonomski i geopolitički vezana sa Primorjem. Točno je tako postupao Mussolini koji je u 1941. godini priključio i Ljubljanu italiji.

U ekonomskom pogledu slovenačka pozadina bez Trsta bila bi potpuno osakaćena, jer sva gravitira ka tom gradu uključujući i slovenačku teritoriju u granicama Jugoslavije, a obratno Trst neće moći nikada da se normalno razvija bez oslonca na tu pozadinu preko koje idu putevi iz Srednje Evrope i Balkana. Da je to

tako zna sam Trst,koji je za vreme dok je bio pod Italijom stalno propadao.

Medjutim ne govore samo nacionalni i ekonomski interesi zato da Trst pripadne Jugoslaviji.Pitanje Trsta je ujedno i pitanje osiguranja mira uza Jugoslaviju i Srednju Evropu.Trst jebbio za italijanske osvajače vrata za Balkan i Srednju Evropu. Trst je bio odskočna daska za italijanske fašiste u njihovim spletkama u Srednje-Evropskim i Balkanskim zemljama.Ni jedan narod Srednje Evrope i Balkana ne može pristati,da se ital.imperialistima ponovo da mogucnost da iskoriste Trst za akciju protiv mira u u ovom delu Evrope.Samo onaj koji ne želi da se likvidiraju fašistički ostatci u Italiji može prema tome podupirati ital.fašističku antijugoslavensku kampanju.

Ali to nikako ne znači da Jugoslavija nije zainteresovana,da se u prijateljskom duhu urede njeni odnosi sa Italijom .Mi verujemo u demokratske snage Italijanskog naroda,ili smo se u zajedničkoj borbi sa istinskim talijanskim fašistima uverili o njihovoj snazi u ital.narodu i o mogućnosti da se izmedju nas i demokratskog ital.naroda urede medjusobni odnosi u duhu istinskog prijateljstv-a.Mnogi ital.antifašisti osobito ital.radnici,učestvovali s su zajedno sa nama u oružanoj borbi protiv okupatora i ital.fašista .Za sve vreme rata postojala je vrlo tesna povezanost antifašističkog pokreta sjeverne Italije sa narodno-oslobodilačkim pokretom naših naroda.Mi smo ubedjeni,da će te antifašističke snage ital.naroda prekiti račune fašističkih ostataka koji bi htjeli ponovno da se osile pomoću antijugoslavenske kampanje i na štetu samog ital. naroda.I zato ako mi danas sa svom odlučnošću odbijamo antijugoslavenske napade fašističkih ostataka,mi time ne mislimo da kopamo jaz izmedju ital. naroda i naših naroda,nego naprotiv da upravo stvorimo uslove za istinski i prijateljski odnos medju tim narodima.Ako ital.fašisti hoće da naprave od Trsta zastavu protiv demokratskih snaga u samoj Italiji,za nas Trst znači tačku koja vezuje naše narode i ital.narod.Nas doduše neki klevetnici po ital.novinama optužuju zbog nacij-onalizma.Po njihovom mišljenju nacijonalisti smo mi koji tražimo slobodu za ogromnu većinu slovenačkog i hrvatskog stanovništva u Primorju i Istri i koji smo čitavom svojom borbom dokazali da mrzimo svako ugnjetavanje jednog naroda od drugoga.A po njihovom mišljenju nisu nacionalisti ital.osvajači koji hoće ponovo da porobe tudje zemlje,zemlju dvaju malih naroda.Mi smo uvijek bili neprijatelji šovinističkog nacion.lizma.Medjutim mi smatramo da otklanjanjem šovinističkog nacionalizma nikako ne znači da smo mi anacionalni i da ne osećamo nikakve odgovornosti za narod sa kojim se hoće postupati kao sa monetom za potkupljavanje.Osećajući tu odgovornost mi u isto vreme u potpunosti priznajemo nacionalno prava ital. nadoda u Primorskim pokrajinama.S obzirom na specifični položaj Trsta kao ostrva u slovenačkoj okolini,bilo bi najpravilnije da Trst u sastavu Jugoslavije dobije autonomiju,koja će ital.u Trstu osigurati sva nacionalna prava i slobodan kulturni razvitak,a koja će ujedno omogućiti da Trst bude pomorski emporij za Jugoslaviju i u isto vreme slobodna luka za Srednje evropske zemlje koje k njemu gravitiraju.

P I T A N J E :Da li sam ital.narod Trsta daje podršku u tom pogledu ?

Od g o v o r: Nema sumnje da takvu liniju podupire nesamo slovenačko stanovništvo Trsta ,nego i većina ital.u toj vladi. Italijani u Trstu dobro znaju da u Jugoslaviji ne treba da se boje za svoja nacionalna prava,a u isto vreme znaju da se za razvitak Trsta u okviru Jugoslavije otvaraju sasvim drugačije ekonomske prespektive,nego što ih je Trst do sada imao osim toga i Jugoslavija znači za radne mase Trsta istinsku demokraciju,istinsku narodnu vlast,t.j.u samom gradu Trstu,njihovu sopstvenu vlast.Parola o jedinstvu i bratstvu ital.i slovenačkog naroda u Trstu ostaje zbog toga baza na kojoj je izgradjen narodno-oslobodilački odbor u Trstu.Ital.narod u Trstu dao je dobrovoljno nekoliko brigada u narodno-oslobodilačku vojsku Jugoslavije.One danas,zajedno sa ostalim Jugoslavenskim jedinicama čuvaju poredak na tom teritoriju.Trščanska narodna milicija sastavljena je u velikoj većini od Italijana koji su se zajedno sa jugoslavenima borili protiv fašizma i njemačkih okupatora.Narodno-oslobodilački odbor grada Trsta sastavljen je od najuglednijih prestavnika ital.naroda u Trstu i prestavnika trščanskih Slovenaca.U tome odboru već deset dana posle oslobodjenja grada,predala je naša vojna vlast civilnu upravu.Zar sve to nije dokaz,da se trščansko stanovništvo pozitivno odnosi prema novoj Jugoslaviji?Zar sve to nije dokaz,da je nova Jugoslavija sposobna da uredi odnose izmedju svih naroda i narodnosti u duhu pomirenja,u duhu bratstva i jedinstva?Svi slobodoljubivi ljudi osjećaju da od nove Jugoslavije mogu očekivati samo to da će poštovati njihova nacionalna prava,da ona nosi istinsku demokraciju i slobodu.U tome je ona snaga nove Jugoslavije,koja u najvećoj mjeri razoružava naše neprijatelje. Pozitivan stav italij. stanovništva prema novoj Jugoslaviji,sve čvršće jedinstvo i bratstvo izmedju slovenačkog,hrvatskog i Italijanskog stanovništva primorskih pokrajina,bez obzira na razlike u političkoj orientaciji jest rezultat činjenice da italij. narod u primorskim gradovima od samog početka osetio,da jugosl. armija nije došla u Trst,kao osvajač,nego kao oslobodilac naroda bez obzira na nacionalnost,i kao zaštitnik demokratskih težnji osnovnih narodnih masa,opet bez obzira na nacionalnu pripadnost.Ali,razume se,ne sumnjamo da će ostaci ital. fašizma- i tih dakako ima u tim krajevima - učiniti sve kako bi izazvali razne nesporazume u narodnim masama.Medjutim na treba nimalo sumnjati da će svi ti pokušaji ostati izolirani isto tako kao što su izolirani dosada.I zato mislim da će Trst koga danas italij. fašisti hoće da iskoriste kao sredstvo za sijanje mržnje izmedju jugosl. i ital. naroda,zahvaljujući samom trščanskom stanovništvu,biti u stvari prvi korak ka iskrenom zbližanju tih naroda.

P I t a n j e :Kakvi su odnosi izmedju naših i saveznickih jedinica u Primorju?

O d g o v o r: Svakako su ti odnosi potpuno korektni i prijateljski.Naše vojne vlasti omogućuju savez. trupama,da sou punoj meri koriste tršč. lukom i komunikacijama za svoje snabdevanje, dok se sa druge strane savezničke trupe korktno odnose prema našoj vojnoj pozadinskoj vlasti,kao i prema ciljevima nove vlasti. (Tanjug) Radio Beograd.

"D A C H A V S K I P O R O Č E V A L E C"
Vanredno izdanje za rodjendan M a r š a l a T I T A
25 - v - 1945.